

WELES

Vendryňský poetický magazín

Jaro 1996

& Petr Hrbáč & Roman Szpuk & Marek Toman &
& Lenka Galdová & Jacek Sikora &
& Günter Motýl & Miroslav Jeřábek &

JARO 1996

OBSAH

PRINCIPIUM - 1

PETR HRBÁČ: ZAPOMENUTÝ NŮŽ LUNY - 2

ROMAN SZPUK: LEŠENÍ HOŘÍ - 6

MAREK TOMAN: ZUBY MADONY - 10

LENKA GALDOVÁ: PELYNĚK - 14

MIROSLAV JEŘÁBEK: OLŠE - 18

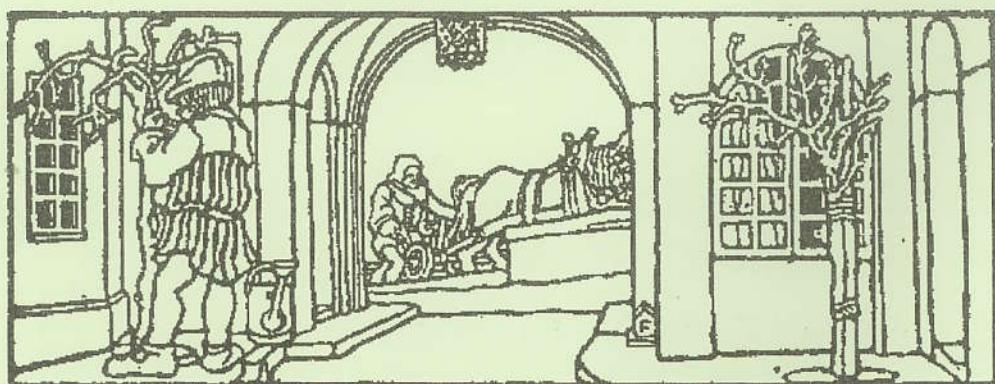
WELESOVA TOPOGRAFIE - 19

JACEK SIKORA: POEZJA WIECZNYCH ODLOTÓW - 20

GÜNTER MOTÝL: POČÍTÁNÍ BRAMBOR - 24

PŘÍPISY, LITERY, INICIÁLY - 28

PATRON TOHOTO ČÍSLA - 39

PRINCIPIUM

„...KDYŽ SE 25. ÚNORA OBJEVILA NA OBLOZE NAD VENDRYNÍ OBROVSKÁ POLÁRNÍ ZÁŘE, VŠECHNY VELMI POLEKALA A STAŘÍ PŘEDPOVÍDALI VELKÁ NEŠTĚSTÍ...“

(VENDRYNSKÁ OBECNÍ KRONIKA, 1938)

Petr Hrbáč

Zapomenutý nůž luny

Starý cukrovar

Z kotlů tehdy odkapávala melasa
a strojník pod zvláštním stropem z potrubí
mastně pokuřoval,
zatímco z kouta se mu posmívala
šíšlavě nazlátlá kořalka.
Venku podzimní nebe háralo po spadlých hvězdách
a z řepníků stoupala toulavá pára.
Kdo vyšel na prostranství polovičního dvora,
byl rád, že má nohavice,
protože země zádušně šlehalo,
vyplivla i něco nasládlého bláta.
Oba rybníky důstojně naplněné tmavou vodou
chovaly úctu k umělému proutu splašků,
ale okolní půda jim domlouvala.
U stavidla řízeného z výšky cukrovarským komínem
se tma nikdy nemohla bát sama sebe,
poněvadž tam žáby prostě nevěděly,
jak se kuňká listopadový alt.
Když sporá lokomotiva přitáhla vagóny
s řepními bulvami,
měsíc mohl zrovna stříbrnou strusku
do polí na řebříčky vysypat,
odkvetle mu pokynuly
a on pak nakukoval
do cukrovarských vrat.
Tak to bývalo,
ale teď už jen rozbitá skleněná tabulka,
vypadlá z bývalé budky nad mostní váhou,
ukazuje v zaprášené ploše své nehybné tváře
šrámy podivného písma,
podle něhož možná v kolejišti vyrostla
harašivá lebeda.

Špička

Jablečnému hrnku dám z úst svých pít
a uvidím, že je počátek znova na koni.
Hřmění strhlo kopce do šustivého světa,
kdejaká plíseň se nechá unášet
profukem z černých děr,
nakonec lesk noci
přehluší pochybné spisy.
(Možná utichnou s úlevou.)

Nikdo nezváží zahradě
tohoto vazala.

Praštit sebou jako palná, pružná lať,
anebo coby zhroucený pytel
ustoupit bučení stáda?

A přece i ono vrhá pomatené skvrny na zed',
dovoluje původním snům kohokoliv,
aby se míhaly.

Znal jsi je vždy jen pod falešnými jmény,
hořel za ně v zachechtaných dutinách,
zatímco pod třešní
bylo jak pod povětroněm,
žádný klid,

jenom další a další nabádání k návratu,
kterým se usedá.

Pak ovšem lze obdivovat vrtulku putování,
tak zpropadeného a lehkého,
že ani druhýma a třetíma očima
bys neuhlídal
veškerý obrat zmocněného slova!

Příd' vesnice

Střečci polampí
kvitují záření zadní lékořice s povděkem
a zbylý došek
vesnici zaměřuje příd'.

Přímo do bezání!

Kořenům šušky přehazují vlášení
ve chrupavých sadech s podzemními huňáči.

Bdíš, když svítání nemůže prolamit dveře hoholovy.
V kuchyni na kredenci leží
zapomenutý nůž luny.

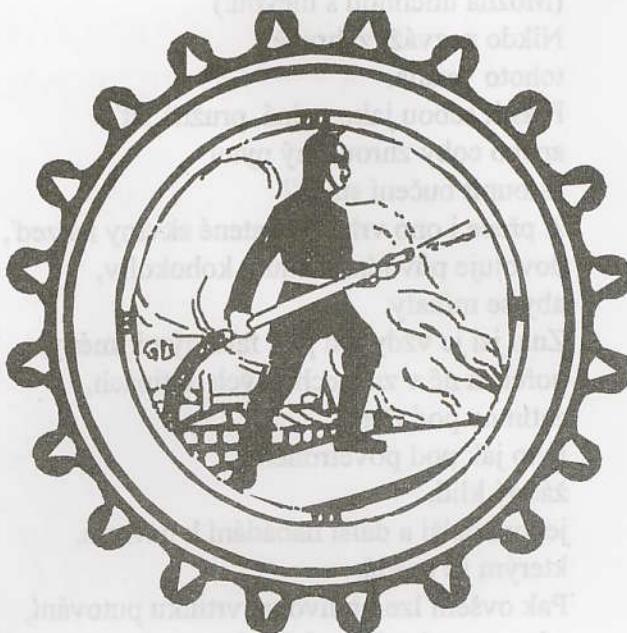

Dvanáct

Nebe se nechává lhostejně špinít
starými, zatvrdlými budovami
a ze struků vlastní,
dosud nepoznané slávy
na to stříká Pepíček,
vzdušně pomýlený
někdejším materškým mlékem.
Bubliny hnojoznoje,
salaše zelenavých let,
šťavnatých
jako svazek stýkavých ryngliček!
Do úst andělů přichystaných zcepenečt,
když si basování vesmírného stesku
upískne!
Šamoty zkamenělých ran propadle šumí,
a proto barvoslepě zaklínáš, světe,
barvoslepě.
Ticho před pláčem
však s polétavou smrkou nepohne.
Vždycky vybuchne až pádem do hrobu
na zahradě!

Hymna hliněné rosničky

Vojště plecí
svalnatých jak břízy
nacházíš úplně sám
před pověšlovou půlnocí
za lesklými varhanními portály
nebo ve znoji
vínově páchnoucí kameniny,
kde pouhé stvoření
nemůže vyvážit
ničivě hrudní bas
příliš důvěrné Smrti.
Tato pružnost rozmetává knihy
spolu se svým dříkem pohánění,
čímž koná havraní anebo pytláckou práci
anebo prostě moče cedi,
aby byly průzračnější,
když je čuby berou na jazyk,
aby jiskřily lépe a zvonivěji,
se vším bohatým pohybem
slechů plandavých a plácavých.

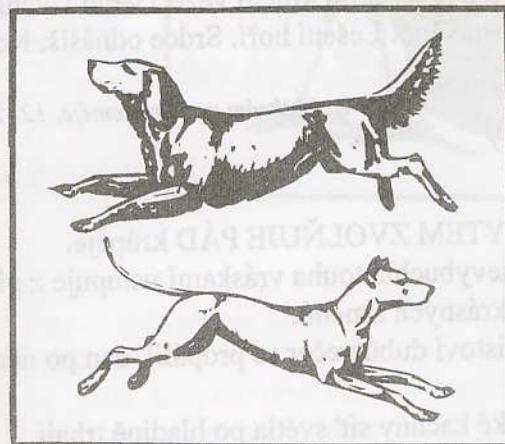

Když jde dědeček čurat,
rád-nerad by až do sklepa,
kde je slyšet hymnu hlíněné rosničky,
zatímco město vystavené civění
nepravého odlitku měsíce,
pořízeného tajným vichřičným vápněním,
uhaduje šálivými okny
pouhé skelety lustrové žlutí,
tak případné ke předčasnemu chrápání
anebo prdění.

Cyp a vryp

Tvoření.

Mokrým kopcem od psů ke psovi
a se spoustou cizích mrtvých psů
v křovinách již dávno nevědomých -
cizích mokrých kopřiv,
cizích mokrých kolibek
s krůpějemi slz a slin a rosy,
lesklého vdávání se
za slavnostní pocit
a podzemní prameny,
za netušení,
které má velkou, zduřelou hlavu -
smíš jít a hladit ji, pokud nepromluvíš -
za netušení hynoucí proměnou v tušení,
jistě vřetenité
a pulsující jako mocný soucit.
Dorazil jsi ráno před třetí,
dal jsi mi napít vody
a sám se sháněl po láhví,
maje za ni deštník,
stejně si myslím, že jsi smutější nežli já,
rozrazit ony dveře vítr,
hvězdy by sice harmonikově zakvílely,
ale všichni přátelé či známí
by se pak váleli někde jinde a dole
ve vínové krvi.

Petr Hrbáč, narozen roku 1958 v Brně, upevněn tamtéž. Vydal sbírku *Studna potopeného srdce* (Petrov, 1996), publikuje ve *Tvaru*, příležitostně i jinde a jinak. Někdy sedí v restauraci *U Hloušků* v Brně 12. Botanik, hudebník a posudkový lékař. Literaturou se zabývá už dlouho.

Roman Szpuk

Náročný počítání s vlastním životem

Lešení hoří

NE, DAR TI NEVRACÍM!

Jen srdce své Ti na dlani připomínám.

Mé tělo je lešením kolem věže Tvého Ducha -

Je dostavěno. Lešení hoří. Srdce odnášíš. Kouř vítr cuchá!

(Plzeň, chrám sv.Bartoloměje, 12.-13.2.1996)

TŘPYTEM ZVOLŇUJE PÁD krůpěje.

Má nevybuchlá touha vráskami ustupuje z plnosti tvaru,
těch krásných kmenů.

A v listoví dubů večer se propálil, den po něm sklouzl.

Divoké kachny síť světla po hladině trhají,
jen němý praskot světélkuje -

Jak voda bez ryby cítí se hlubina hlubin
(skvosty hlubiny,

v oblaku místa něžná, z kterých sestoupilo Slunce,
jsou tvé oči, mladá maminka).

Podél stálice Světla běží můj zrak,
stíny hrudek v poli od západu vysunují svá hledí.
Zpětný ráz blesku z olejovitých oblin
vytáhl věž kostela. Až do dneška ponechal.
Cesta rozráží do obou stran svahy luk pro bylinárky.
Cesta - pro transfúzi kroků... kamením a nářky.

(Klatovy, večer v parku - autostop 24.10.1995)

VE KTERÉM KORIDORU letí ti šílení ptáci?
A teď se rozevřely dlaně vzduchu
a hejno protékavě snáší se na pole!

Tak propadává únava svaly tuláka,
když spočívá večer na okraji hájku,
tak sněhové vločky klesají oknem bolesti,
skrz které jen lze vidět Krásu.

Co je to za vrstvy, které leží v nás,
jací ptáci propadají tam níž a níž, ochablí
dlouhým letem?

A jaké zrní tam leží v hroudách,
na poli šedém vymezeném kaplemi
se zvony výplašnými?

(Autostop Praha - Jablonec n.N., 30.11.1995)

CHLAPCI, TAK BUBNUJTE,
bubny, chlapci, tvarujte erupci té mulatky!

Čeká na vzlínání rytmu kamene.

Pod mostem třpytí se vlnky do mostu vtavené.

Mé tělo nestačí vašemu rytmu, chlapci!

Krabatí se a bortí v protitaktech, co vystupují z mých prodlev!

Tvé černé vlasy, mulatko!

Kdekoliv přetékají! Kdekoliv nové vodopády tvorí,
z prázdná protrhávají hráze tmy!

Černé povodně k bokům, přes ramena hukotem vyučují!

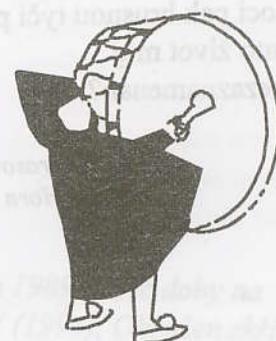
Zmuchlej mě a pošli po proudu jejich!

Tvými dlaněmi v dlaň se proměním,
v dlaň sebevzkříšení,

stačím podeplout jejich houšť tvým tělem!

Úvozní hlubinou po tvé páteři propuknu v pád
do dvou vln plachetních, vzdutých tak hrdě
jak jen mohylky Hospodinovy slávy,
mohylky povstání z krve večera,
chmýří do sametu jemně sežhlé na nich!

(Bubnující mládež pod mostem St. Michel, Paříž 21.10.1995)

VŠE JE MILOVÁNÍ hodné,
a cím více miluji,
více i trpím tím, co milování brání,
co brání tobě milováním po okraj plnit!

Čím menší ostrůvek lásky,
tím větší hrůza z moře nenávisti,
z tříště vodní a měsíčních duh.

Ach, nemít všechn domov jen u sebe,
slabého, nejistého, zraněného!
Stát odleskem světu v dálí na obzoru,
abych při svém zániku
či ve chvíli, kdy budeš ty umírat v mé náruči,
abych mohl tě přenést tam,
miláčku! Tam, kam nedosáhneme
z našeho pomíjivého spojení...

Helence

(Protialkoholní léčba Plzeň-Lochotín, noc ze 4.2 na 5.2.1996)

DVĚ VRSTVY MRAČEN, každá svým směrem letí,
roztáčejí sochu vzduchu každá po svém
v kroucený barokní sloup -
Obloha dělená na dva pedály zrcadel -
střídavě sešlapávané odrážejí oblačnou řeku každé po svém.
Obloha plná modrých prokluzných průhledů -
srdece stahující se a roztahující i s ranami
zašívám zaživa - každou ránu po jejím -
Stíny lávek řece napříč pulsy vkládám do proudu,
stahy lávek, stehy zastavuju krvácení!
Ženu uctívám, otevřající vlastním tělem
cestu přes trhlinu - k Domovu.

(Hrabické louky ráno po dešti - od 1000 m.n.m. první sníh - 1.10.1995)

Roman Szpuk, narozen roku 1960 v Teplicích, kde bydlel do roku 1989, od té doby na Šumavě ve Vimperku. Vydal sbírky *Otisky dlaní* (1990), *Hvězda závěr'* (1994), *Ohrozen skřivánem* (1994), *Bludiště* (1994). Je zakládajícím členem skupiny XXVI. Otištěné verše jsou z rukopisných sbírek *Tancem pádu* a *Ker praskot* (názvy jsou pracovní).

Marek Toman

Zuby madony

* * *

Čas prší z křídel tiplice
na hmyzí vraky dnů
vysychající na římse

Noci praskají klouby
ale pod nimi se pnou šlachy
jako nastavované potrubí

Kdo uhasí rozčesaný vrt
ve kterém už shořely
celé měsíce v přílbách let?

V čase jako ve štávě
z vyjedeného kompotu
třese se muška octová

Leť si, smetl obkladač
křehká zelená křídla
jako cizí ruku s rukávu

* * *

Josef a Maria seděli proti sobě
nad mastnými talíři let
U nohou zmačkané papíry zvyku
Na misce seřazené kůstky výčitek
Josef se šťoural v zubech
trískou poslední hádky
z břevna všech svátečních večerů
Maria si pohoupala lokty
a Josef hladil své tesařské dlaně

„Nás může spasit jedině dítě“
brumlal si Josef pro sebe

Mariiny oči planuly
odleskem z roztržené oblohy

* * *

Tvá tvář se leskla jako zuby madony
ve chvíli polykaných pecek
které se na patře promění
v naporcované melouny
Jiná tvář než ty šustící
v prstech jako rybí šupiny
z přihrádek penězenek
slepé jako bahno za žábry
Ryba lapá jenom odstíny
ale já dech zlatavého oleje
který prýští z nařízlého kmene
pod knot propalující kůži pelesti

* * *

Bílé mušle minulosti
na svahu únorového sadu
v němž se mohou kdykoliv objevit psi

Skleněná dna před očima srostou
jako dioptrie brýlí
nebo jako hvězda v průčelí hřbitovní budovy

Modrá váza na parapetu jako teploměr
měří temperaturu oblohy
Kolik stupňů ukazuje?

* * *

Ve šnúrách perel rána a léta
je tak snadné projít mezi závěsy
projít stěnami a dveře nehledat
proniknout polopropustnou membránou světa
opustit ten trávicí vak
a vznášet se jako chmýří ze rtu
jež ani netuší že létá
a jiný být a jinak být
ne už jako plankton při vodní hladině
ale jako výrůstek nahmatávající kloub
jako kámen zadírající se v soukolí
být jako zrno píska
v duši perlorodky v hlubině
kterou lovci nenašli ale hledali

* * *

Na jezdeckých koních
jedou vstříc padajícímu listí

Jeden má ruku
na své hrudi

Večer bude Měsíc
ve vychladlé pícce jeho srdce
péct podivuhodné chleby

Ráno bude slunce
v polozpadlé zdrži jeho hlavy
varít modrou skalici
na jeho ztracenou vinici

Všude všude lezou divní brouci

Chci jít co nejpomaleji

Jen at' mne předejdou všichni ti
kdo nepospíchají

Chci jít pomaleji
než já sám

A sám

Chci jít tak pomalu
jako se rozvíjejí
plameny
v jeskyni hlavy
plné neobjevených průchodů jinam
z brým všechny svítící večerů
Máme si pochopitě lítky
a Josef blázní své tesařské dlaně

„Nás může opustit jediné dítlo“
brumlíšek si Josef pro sebe

Mariiny oči plnily
odlaskem a roztržkou ohňoky

* * *

Hlavička ženy

- bohyňě

navrch nástroje

Když zavřu oči
smotek představ se rozvine
Představy poletí
jak uragán nad stepí
Nad vyprahlou žlutí

Představy kutálejí se jako tamtamy
vzduchem nad krajinou
A otáčejí se vozu kola
z přitesaných kusů kamene

Ruce ženy se oddálily
a z puklého srdce dlaní
těžký černý prach
padl k zemi

* * *

Rytecé slunce
hnalo plachetnice kopců do síti sítnice

do dlaní
tisklo čáry provazů do tváří rýhy cesty

sytý stín
šrafovalo přes svůj odlesk v očnici večera

kolem nějž
kroužily naše kosti jako v anatomickém atlase

Marek Toman, narozen roku 1967, bydlí v Praze, kde pracuje v literární redakci Českého rozhlasu. Vydal sbírku Já (1987). Časopisecky publikoval ve Tvaru a v Iniciálách. Jeho teoretické práce a překlady uvedly též Literární noviny.

Lenka Galdová

Pelyněk

Příběh

chodba mě vyvrhla
křídla zbyla nahá
ve stínu brány do zahrady
na konci chodby
dotančily dívky nahých stehn
s pochodní
pak padla noc

a když se rozednilo
listy slzely do mých dobloudivých očí
a rosa obejmula
a zaplnila propasti
a tehdy přistáls s lodí ty
se snítkem pelynku v botě
přelezl plot
vedu tě po schodech do věže
krásný cizinče ženo dítě
až k ovčímu rounu nahoru

Maličká

na břehu temného jezera
jezdci a bobulím
mě nechal otec domilovanou
se spálenýma očima
a přes zoufalá zaříkání
a touhy vláčení
se vzdáleným cvalem slyším
zamrzat krátký podzim
nahá v listí

In medias res

z lemujících starých žen
 omdlí do žlutých růží
 cestou i on
 zase pak začnu
 tančit kolem cizích lamp
 rozsvěcovaných čekáním
 a až v polednách
 v odzvučeném vyrudlém pokoji
 bezedným klínem
 dokřičím se

S cejchem hnusné noci

přej si usnout
 než potkáš ji
 v zemi vůní
 nenut' ji
 v bláznově domě u kolejí
 polykat tmu
 (není bohyní věčně hořkých úst)
 ten pelyněk
 leptá všechno

Vznášející se zběsilá nevílo

zase přišlas
 opuchlýma očima lačná
 když kusy mého
 těla
 sněžily za oknem
 za ukolébání nárků TAM ZA
 zpřevracelas kořenky vzlínání
 a z hloubi mého oka doluješ
 porcelánovou lžicí
 nánosy štěstí
 se mnou neumíš usínat?

Soukromá apokalypsa

dloho čekám
 a noční hmyzí slétání
 začalo pokrývat moje ochrnuté tělo
 už neslyším
 jen hmyzí nožičky
 vytrvale vytrvale
 a nikdo nevejde podivným klepadlem
 těch mých pootevřených dveří
 příliš vyděšený...

Smutných očí

dávno opuštěná princezna
 bloudí nočním časem
 posetá poutěmi hlemýžďů
 a moře se rozevírá
 a ona už nenatahuje ruce
 po dalších ze svých přízraků
 tak pokorná jde být vyvržena zpět
 a drásajícími pařaty
 ve vlastních očích hluboko
 až k obrovské mušli
 peklem pazvuků burácející

Sama podél kolejí

v přezrálé noci
 mě kolébala mlha
 z modrého pole se ted' plazím
 s rozdíranou pamětí
 mdlými bezvětřími úplně neopilá
 zas mě to trhá
 a duní
 než se sevřu fialovými chapadly
 aspoň mávám mávám

Šílená noc v betonovém bludišti

Rty vibrují v prázdnotě
atomová generace šeptá
do éteru tmy svůj život
semtam sirka vzplane
Sídlištění bílá paní se vzhledem hysterky
otvírá okno
červík ticha se zažírá
až do srdečního svalu
Vlak projíždí zase dál
a průvan svítání vyhrnuje sukně
noci

Dnes naposled

vdechuj všechno
mámivé
a dopíjej až do dna
vždyť tenhle účet
platím já
i s orosenými střepy rána
pak odejdi
kamkoliv z dosahu vůně
mého rozpáleného pohlaví
otevírej nastřádané lastury
a tříd' si své perly...

Lenka Galdová (30.7.1974 - 1.3.1995), původem z Hluku u Uherského Hradiště, studovala nejdříve v Olomouci, poté v Brně na Filozofické fakultě češtinu a historii. Publikovala v olomouckém časopise *Scriptum*. Verše zde otištěné jsme od autorky obdrželi v listopadu 1994.

Miroslav Jeřábek

dlouho do noci

a včera byly dívky

Olše

Rozbijte budíky

ještě v noci voněly květy rozechvělé
křídly nočních motýlů
hebké větve olší se navzájem dotýkaly
a vítr občas odhalil jejich šíje
(tak zjizvené a nahé)
nikdo zatím netušil
koho vítr s sebou vleče
co klouže starcům mezi prsty
- tomu nikdo neuteče -
vytrhne noc ze své pasti
roztrhne sen na kusy
a mrští s ním o nejbližší
zed' nářků
neviděl jsem ho ale to on
zapnul stroj
vrazil nůž mezi naše těla
silou d'ábla
rozetnul pouta (ještě tak slabá)
a vzal si tvé tělo jako by mu patřilo

vůbec jsem se nedivil když se ráno
ve městě začaly objevovat plakáty
lidi to četli a začali křičet
všude toho bylo plno - té ozvěny slov:
rozbijte budíky!!! volali muži
volaly ženy a děti si to jen tak
šeptaly do ucha...
- bylo jim jasné že takhle je to lepší
potichu

Dračí sen

v debilních šatech ze špitálu
úsměv od ucha k druhému
jsi mlátila žhavýma klackama
do noční oblohy

zpívalas tiše a mávala pažemi
dlouho do noci
kreslila divné ptáky
taky nové hvězdy snad
i na boha sis troufla?

a já hlupák spal jak strom
na polštáři z listí
vítr mi čechral vlasy
ze všech stran
do bláznivého účesu
snad
vydrží až do rána - abych věděl
že se mi to všechno jen zdálo

Miroslav Jeřábek, narozen roku 1974 v Třinci, žije v Bystřici nad Olzou, která sousedí s Vendryni. Student VUT v Brně, na stránkách WELESu debutuje.

WELESOVA TOPOGRAFIE

W zielonej ziemi
kupie woda z kraju.
Po co wypisują budovy i udziele
To wchodzi się w życie z tą
kolęzych godzin.
A po dni - pospolitym domowem
odkrywają swięte tomiki bez

Zasłanij my nareszcie dom
być może świat będzie
dla nas lepszy.

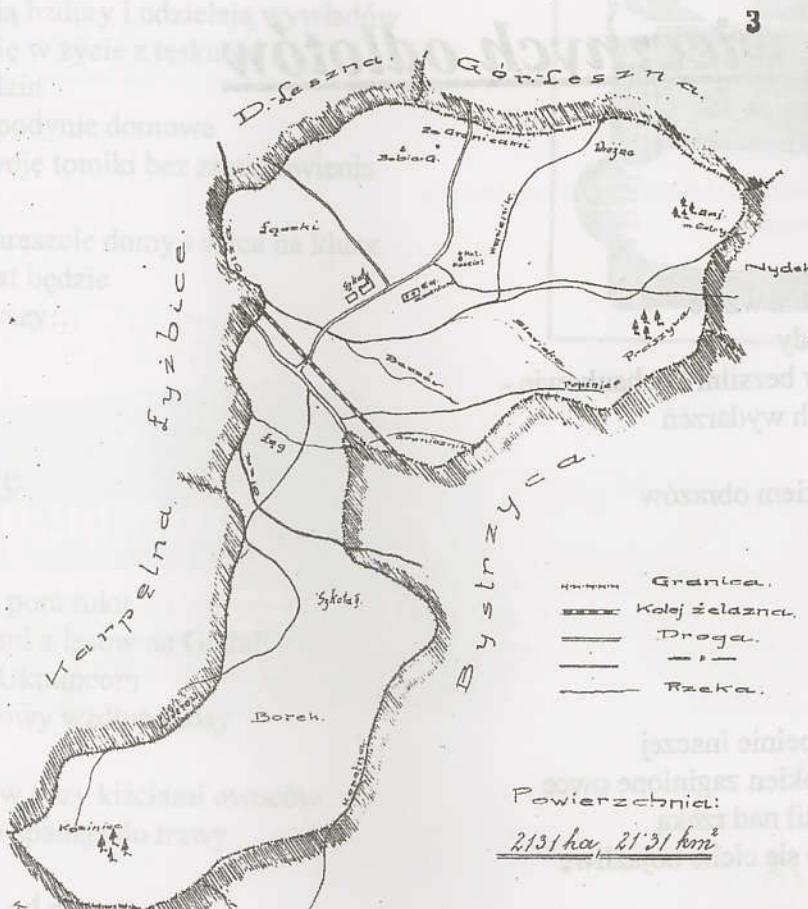
Sandowice

Jestem to moja gmina
mnie się nigdy nie odwoła
nie skarzy się nigdy
zamykającym drzwiami.

Jerzębina błąka się
w głębokim ciepłym

Tę rzekę znanej
przeplata tu piec
gdy nagle straciem gromadę

Mapa gminy
Także gry się jasne miodowe
choć wciąż stanięcia
z okiem nigdy przedwojennym

Podle nařízení vlády z roku 1921 měla každá obec povinnost založit obecní kroniku a řádně v ní zaznamenávat významné místní události. Součástí kroniky bývala pravidelně také mapa obce. Naše ručně malovaná mapka zachycuje Vendryně dvacátých let. Pro čtenáře WELESu je významné, že se v katastru Vendryně nachází vrch Kozinec (v levém dolním rohu mapky). WELES, bůh všech rohatců, si tak opět nenápadně přivlastnil jedno toponymum...

Jacek Sikora

Poezja wiecznych odlotów

* * *

Cóż jeszcze można wziąć
z obrazów Liberdy
Suniemy - nadzy bezsilni kochankowie -
nocą bez żadnych wydarzeń
i mobilizacji
Próbujemy językiem obrazów
Są słone od potu

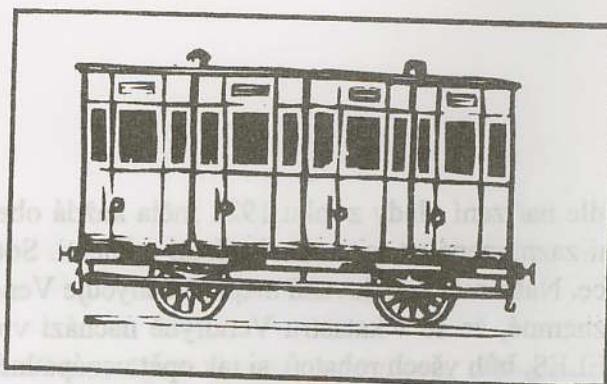
Jesień

A wtedy było zupełnie inaczej
Podchodziły do okien zaginione owce
Książyc wschodził nad rzeką
a myśli ukrywały się ciche bojaźliwe

Bo wtedy było tak samo jak dzisiaj
Tylko role zmieniono - zawsze tak było
Milknę czołem ustami do szyby przytknięty
gdy wschodzi księżyc

Dworcówka w Nawsiu

Powoli piana spływa
w popiół na serwecie
Brzozy odleciały do wspomnień
Turysti po szybach
pejzaże malują
a wiatr liście zawiewa do gospód
Poezjo wiecznych odlotów

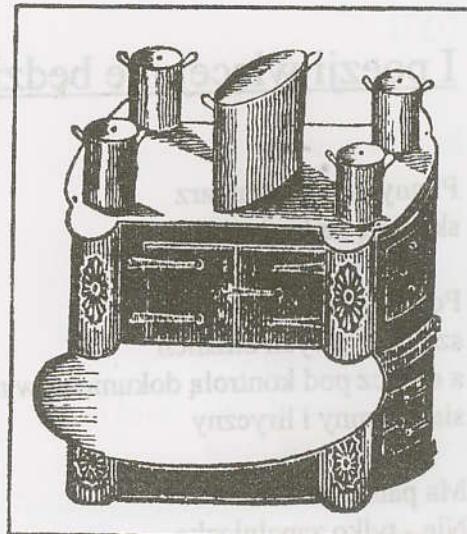

* * *

Winter Motyl

W zaolziańskim zaścianku
kapie woda z kranu
Poeci wypisują bzdury i udzielają wywiadów
Tu wchodzi się w życie z tęsknotą
 kolejnych godzin
a poetki - gospodynie domowe
odmawiają swoje tomiki bez zastanowienia

Zamknijmy nareszcie domy i serca na klucz
być może świat będzie
dla nas łaskawszy...

Śmiłowice

Jesień to moja pora roku
snuje się mgłami z lasów na Goduli
nie skarży się Ukraińcom
zasypującym rowy wzduż szosy

Jarzębina bije w oczy kiściami owoców
a jabłka ciężko spadają do trawy

Tę rzekę znam od dawna
przepiłem tu pierwsze zakrztuszenie się
gdy nagle straciłem grunt pod nogami

Tylko te psy są już młodsze
choć wciąż staruszki
z okiem mgłą przesloniętym

Jesień to moja pora
jak balsam na wspomnienia

W jedynej we wsi kawiarni
żegnam stoliki z napisem „reservé“
- tu stała kiedyś gospoda
z zaplutym szynkwasem

Za tobą trzydzieści lat życia
a jesień wita cię spokojnym deszczem

I poezji więcej nie będzie

Pijany Jasio Bramkarz
skrył się za kurtyną...

Poezja przeszła bokiem
szukając swych bliźnich
a deszcz pod kontrolą dokumentów na dworcu
sieki zimny i liryczny

Ma pan zapalki?
Nie - tylko zapalniczkę...
I to drewienko z ciemną główką
odeszło do legend
o papierosach
wypalanych do poparzenia palców
i ust
z których słowa płynęły inaczej

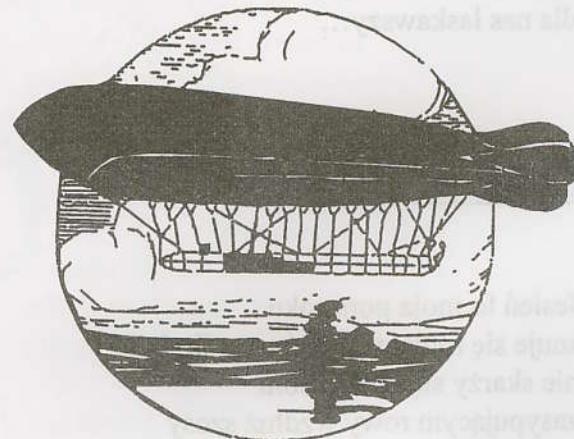
Mam koncesję na ludowość
mówi pijany prorok Eliasz

Będę płacił podatki
i alimenty

I nigdy nie będzie mi dane
przepłynąć przez Trójkąt Bermudzki
i Pomosty

* * *

Nocą zamyka się domy i mieszkania
Czasami okna
a zawsze strach z życia
światła w oknach
jak błyski na cmentarzu

Jacek Sikora, narodil se roku 1966 v Třinci. Publikoval hojně časopisecky, byl zastoupen v několika sbornících. Pracuje v redakci polských novin Glos Ludu, jež vycházejí v Ostravě.

Günter Motýl

Počítání brambor

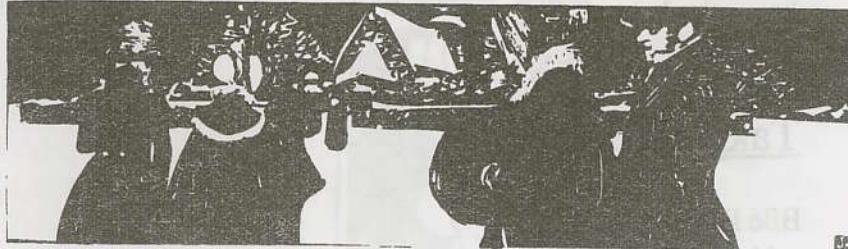
Ze sněhu smích

Bude mi úzko
 Větrno z očí
 Ze stromů sníh
 Zaslechnu hlasy Tón kostí
 Smích

Bude ti zima
 Šťastně vypluje ze rtů
 Spánek je z knih
 Stočí ti vlasy
 Dech rána v nich

Bude nám zima
 Dobře Přinese kroky
 Vráskami z čela ústa hluboká
 Slyšíme v noci
 Mrzneme v nich

Bude nám zima Otevře oči
 Roztaje rampouch předešlé noci
 Smutek je z knih
 Báseň je ze zpěvu Ze sněhu smích

Září 5

Padají ze mne jak z mokré návsi
 žabince Když otřepou se husy
 kejhají Zednické kladívko si
 naklepává léto na kusy

Syn

Kudličku ve dlani
na vrbový proutek
vyřezává ústa slunci

Slyší větu:
Vyházenost je dána dnem a nocí
Dlouho přemýšlí
aby pak pronesl závěr tuché úvahy:
Pořád tomu tak bude
dokud nezemřu

Polekali jsme se
Úsměv nám vyloudila až strůžka krve?
Nůž nařízl kůži
krev otloukala píšťaličku

Taky před usnutím

Bílé listí
celé v tmách
Prostěradla bez žádosti

Kosti Kosti
Od večeře hráč

Na celý život

Převaluji mlhy
roštím se brodím
a ty se vzdaluješ

Abychom se nesetkali
vplétáš se do rámu
mlýnského kola
Nohy ve vodě
necháš se očichávat tmou

Za svítání najdou tě luftáci
a rozechřejí kořaličkou

Taková pitomá poslední noc lásky
A na celý život

Listopad

Slyšíš jak zvoní listí?
Dům je bílý
a nebe vyleštěno z hvězd

Ponocuji s tebou
Nad rámem studeno
Zima začíná nás mést

Leden

Dojmy zasypán
Utopen ještě v kapce
vánoční lži
Sníh do košilek obléká
větvoví

Děj se znovu hýbá
Je starší o lítost
stříbrné ticho
A v ničem neuhybá

Doma nejlépe

Ve které písni
se smíchem boří dům

V tom věku vždycky

A brambory?
Pasáček o berlích

Günter Motýl, narozen roku 1940, původem z Hlučína. Otec Petra a Ivana Motýlů, kteří dědili básnické nadání po tatínkovi.

PŘÍPISY, LITERY, INICIÁLY

Martin Josef Stöhr - Ted' noci

(Host, 1995)

Těžko věřit, že sbírka *Ted' noci* je prvotina. Martin Josef Stöhr (*1970) se jí představuje jako hotový básník s osobitou poetikou a domnívám se, že jde o vůbec nejvýraznější a nejpozoruhodnější sbírku současné české poezie, jaká v loňském roce vyšla. Krátké, úsporné a tiché básně, které v knížce čtenář najde, říkají velice mnoho velmi málo slovy a nemyslím, že by mělo smysl nad nimi teoretizovat, když je možno je číst. Jistě by se dalo mluvit o přírodních motivech, o křesťanské poezii, o moravských básnicích (zdánlivě se vnucuje především Skácel - ale Martin Josef Stöhr našel svůj nezaměnitelný čistý tón) nebo o určitém opakování tematickém i formálním (rým sráz - mráz ve dvou po sobě následujících básních), jenže výsledkem by bylo porušení zvláštního plachého kouzla a křehkého údivu vyzařujícího z veršů směrem k jejich příjemci. K Stöhrovým veršům raději přistupuji opatrně a po špičkách: „...motýl mrazu omotává zem do stříbrných nití...“ a neopatrný dotek je může snadno potrhat.

***

*Jen při sobotě ráno
se u nás nikdy netopilo*

*s bedýnkou otec a já
jak za rakví
brodil jsem se v závějích
až do poslední třešně*

*a když saze spočinuly
na bílých cíchách sněhu
čekával jsem ptáky
jestli se neslétnou na ten hrob*

*rád bych se dozvěděl
jak nemám psát verše*

Petr Motýl

Pavel Petr - Trojlodí Jakuba

(Host, 1996)

Zdá se, že nakladatelství Host se soustředilo na vydávání pouze kvalitních titulů, objevili se tu Josef Mlejnek, Pavel Řezníček, Martin Josef Stör a Pavel Petr (*1969), kterému po Ráně střeleb (1995) vychází v Hostu druhá knížka. *Trojlodí Jakuba* pokračuje v linii dosavadních básníkových sbírek, z nichž je tato vlastně již šestou publikovanou, jen od vizí propastných, oblačných a plamenných se tu autor dostává mnohem blíže ke každodennosti, jak o tom ve verších svědčí rozlitá nudlová polévka či ucpaný odtok vany. I formálně Pavel Petr opouští většinu jazykových zapeklitostí a občasnou nesrozumitelnost a z rádků, kde dřív skřípala drcená slova, zaznívá v *Trojlodí Jakuba* překvapivě zpěvná melodie. V rozsáhlé a výborné skladbě nazvané *Nedodělaná báseň* se na smrtelnou vážnost hledání Boha a sebe sama, aniž by ji sebeméně zpochybňoval, doveďe podívat s určitým laskavým odstupem, což by dříve bylo stěží představitelné:

*...na mši bylo lidí jak na prasečí zabíjačce,
během čtení uvnitř roztál na botách přinesený
sníh
a mezi lavicemi byla podlaha až k oltáři samá
břečka,
nad tou břečkou s kolenama ve vzduchu
srandonvě klečeli farníci,
poslouchal jsem, jak někomu za mnou
pravidelně vynechává srdce,
ale nic vážného z toho přece jen nebylo,
pokaždé, když jsem chtěl putovat na svatou
horu,
pokaždé z toho nakonec zůstal jen svatý
kopeček,
potichu jsem se zasmál ve vzpomínce,
tak roztomilé...*

Zdá se mi, že místo urputného boje se zatnutými zuby dochází v poezii Pavla Petra k ja-

kémusi důvěrnému smíření, verše získávají na sdělnosti a naléhavost v předchozích sbírkách přímo vyslovovaná se dostává do spodního proudu, možná mnohem působivějšího. Pavel Petr je nesporně jedním z výrazných představitelů silné básnické generace narozené kolem roku 1970 (Martin Josef Stöhr, Petr Borkovec, Petr Maděra, Miloš Doležal, Božena Správcová) a určitě se můžeme těšit, že se od něj dočkáme ještě mnoha krásných veršů.

Petr Motýl

Petr Čichoň - Chilia (Host, 1995)

„Proč bych se děsil, mám sebe dosti, ovládá mě kocovina nepochopitelné radosti. A není z vína! Není z moku, kouře ani krve, je z mohutné tvrze, kde samota je vůdce. Tam žiji dře, když žít se po mně chce. Pramenitá voda kol trav, keřů, proudí, já v černém šatu, v křesle z proutí matu krásu, jež nezarmoutí, jenom zabíjí toho, kdo ji popij!“. Tak se nám představuje a zároveň nás zve do své poezie básník, jehož básně skutečně mají moc oslnit temnotou a uchvatit, jako když člověk z rozžhaveného dne vstoupí do příjemného chladku sklepení. Ano, jako by ze spěchu a ruchu moderního města navštívil již zdaleka ne tak hrozící minulost. Ale po chvíli, když si oči zvyknou na šero, začnou z pozadí vystupovat až příliš zřetelné stopy po umělé práci, a to především v oblasti asonancí. Autor proplétá básně vnitřními i vnějšími rýmy, zapomíná však, že rým musí zůstat součástí básně, že z ní nemůže křečovitě přesahovat jako nerovnost z hladkého povrchu melodie, verše. Některé z těchto nemístných rýmů jsou až banální, připomínající onu dětskou hru s překládanými papírky:

„...jednoduché rýmy, s kterými nejsou žádné sprýmy“, nebo: „dokonalá reklama, / které nemá rád láma, je dáma“ atd. Bohužel, v určitém okamžiku přebírají moc nad básní, autor ztrácí otěže a rýmy ji ženou, kam chtějí. Lépe už v básních znějí zvukové figury, opakování morfémů („do kamene ne“), zrcadlové asonance („oněmly mlýny“), homonyma

(„bledí bohové hledí v hledí“ nebo „...slova...která proklínám a do klína ženu. Do rukou ženu beru“), zvukové metafore („A tma. Ó má tma Tě má“), někdy do básně vklouznou snadněji, účastní se proudu, pohybu, jímž Čichoňovy básně přece jen žijí, jindy se degradují na slovní hříčky, záleží prostě na tvůrčí intuici, na schopnosti „trefit se“. Myslím, že právě na tomto maximálním využití fonetických zvláštností, akordů, melodie lze rozeznat vlivy působící na Čichoně - je jistě osloven Karlem Hlaváčkem i Josefem Palivcem. Ale to je věc formy, v té jistě i Petr Čichoň bude ještě procházet vývojem, důležitější je to, co svými verši sděluje, jaké poselství přináší. A tu vidím jeho poezii jako velmi přenosnou, nadčasovou a také odvážnou, pro toho, kdo chápe odvahu, jíž je zapotřebí k zápasu s Bohem. Čichoňův Bůh je ovšem hrůzný, je „hořem“, Čichoň jej oslovuje bez

zardění: „Bože pramizerný, dáváš mi vše, ale nic to není, jen sůl a chléb a slzy“ či v Poustevníku vi: „Bůh jako slunce zlý, rozvrátil sny mi, / své syny poslal na smrt a ty, kteří

zbyli/ odsoudil, aby/ žili.“ Někdy Boha ztožňuje s d'áblem: „Bůh se dívá, koho všechno zabil. Ďábel se usmívá.“ „Bože d'áble, d'áble Bože, / jak je snadné mučit nás.“ Čichoň má odvahu rouháním dát se Bohu všanc, aby se ukázal: „Co kdybych zplodil Antikrista, jenž prozkoumal by bílá místa.“ Petr Čichoň, když se nezesměšní rýmy, je básníkem nebezpečným, stejně jako Boha spojuje s d'áblem, tak i čistotu a nevinnost s hříchem a pokušením. Co pak zbývá nám, slabým, čeho se máme zachytit? V tomto kontrastu všechny erotické odlesky (ostatně, to cudné přítmí je činí žádoucnějšími) pronikají do duše čtenáře nečekaně a neotřeleji. A smutněji, to je důležité: „...mí libezni, princezna a panic, posloucha-

jí, jak k mým nohám slzy padají!“ Čichoň se hlásí svou poezí k dekadenci (nemohu v této souvislosti nevzpomenout čaravných šerosvitních básní předčasně zemřelé Adélky Klátilové). Vidím v něm více noci než dne: Je třeba temnotou přibrzdit světlo, aby bylo vidět přesně a jen to, co je pro básníkovu výpověď důležité. Ach ano, ještě i ozvuky baroka, básní svatého Jana od Kříže, v něm čtu a nebýt těch nepochopitelných symbolů trhu z některých Čichoňových básní („kapitál“, „úrok“, „investice“, „reklama“, „ekonomie“) vydal bych se s radostí a zcela přesvědčen v jeho šlépějích do minulosti. Čichoň je básníkem přecitlivělých gest, a to je dobré. Je to „básník, který ví, jak je krásné být ženou.“ Báseň Makové víno je úžasnou extází, báseň Smrt drásá srdce jak struhadlem, v básni Vlk v obilí nalezneme tyto působivé verše: „Vlčici rudých máků, dávě sám sobě krásu, přikládám řasu k řase, hlas vinu k mrtvé kráse.“ Čichoň zná sladkost viny, ví ale, že sladkost se ztrácí, když vina sama sebe omluví a zdůvodní se. Kdyby tento posun nastal v nejnabitější básni celé knihy, v Dopise, jak bychom četli toto?: „Lstí ukula jsem z krve./ Souhvězdí líbala mě v koupeli“ či: „V ostatních milenců spí z moře pěna,/ d'áblí srdce neustále činné/ ústy hlídám jako žena. / U skalní stěny pouta si líbám,/ všechno je vinné.“ „Hledám místo pro hřich, jenž vstává/ z popele, jak raněný kostel.“ Život dokonán musí být se vším všudy. Vině nelze se vyhnout. Až „oko za oko...v pokoj vše promění.“

Roman Szpuk, ve Vimperku 15.3.1996

Zaniklá hvězda Lileia

Tajný básník Hermor Lilia se utajil tak dokonale, že dnes zná jeho pozoruhodnou tvorbu jen málokdo. Po celá léta dovedl jednat se svým nakladatelem jako pouhý přítel skutečného spisovatele. Jen kolega Hermora Lili z jeho všední existence ve Státním statistickém úřadu, Jindřich Hořejší, znal pravdu. Vě-

děl, že se pod exotickým pseudonymem skrývá František Bíbl, překladatel, vyznavač esoterických učení a především básník. Život Bíbla-Lilii je hraničen lety 1880 a 1932. Lilia se tedy utvářel v ovzduší symbolistního konce století a prošel kolem něj vitalismus, proletářská poezie, poetismus. Ozvěna symbolismu je v Liliových verších patrná, s ní se ovšem zvláštně spojuje básníkovo neokázalé úsilí nazřít za povrch. Liliova poezie je totiž svá a pod rozprostřením v prostoru robustní. Když uvažuji o spřízněných krevních skupinách, napadá mě Hölderlin. Zpočátku se u Hermora Lili setkáváme s dojmy poutníka, který v přírodě a ve věcech tuší jejich duchovní rozměr. Lilia je tak jako Karel Toman básníkem chůze, na rozdíl od Tomana ale nepozorovaně přechází do nadzemského světa. Prožívání pohybů času postupně zaměňuje za vytváření vlastní mytologie na pozadí esoterických učení. V pozdější poezii také stále častěji nacházíme pocit promarněných setkání s lidmi, jež kdysi mohla o všem rozhodnout jinak. Lilia nejprve vědomě směřuje do samoty, aby se z ní obracel k druhým. Novodobým editorem Hermora Lili je Ivan Slavík, který v roce 1982 vydal výbor pod názvem Verše tajného básníka. Že Lilia nemusí přitahovat pouze duchovně orientované čtenáře, o tom svědčí výbor, ze kterého čerpám já. Tuto zažloutlou strojopisnou slohu uspořádal a nadepsal Osamělý chodec (citace básně) Jiří Kolář. Je to vlastně kniha do tisku a lze jen doufat, že zaniklá hvězda Hermora Lili nezanechá docela, jak autor píše ve vysvětlivkách ke svým básním: „*LILEIA. Zaniklá hvězda, malá část jejich trosek jsou asteroidy. Zde názor, že duchovní síly jedné hvězdy mohou působit na jinou a organizovat tam život. Poslední odstavec předpokládá domněnku, že duchové zemřelých bytostí, když dospějí posmrtným vývojem již vysokého stupně, mohou být vysláni k jiné planetě, aby tam stvořili vyšší život, jsou pak snad i uctívání od lidstva planety co bohové.*“

Marek Toman

Poslední sbírku Hermora Lili Stíny (1931) vydalo v roce 1995 Krásné nakladatelství Bohuslava Vaňka.

Hermor Lilia

Prvé jaro

Slabý vzduch se uzdravuje,
jdu někdy neviditelným keřem blaha.
Říms myšlenka zrůžovělá
tetelí se prázdnem. Výše
útlý vlček chladné bavlny.-
Později břitký deštik trhá šero,
krátké čárky kácejí se různosměrně.
V nahých pruzích z ničeho se rodí
bledá krev hliněného božství.

Ve vzduchu někde hnizda prochladlá
a jinde hnizda blaha slabě hýřivého.
Tváře jsou vejce omamné mlhy
světelné, kterou probíhá mnoho zlatých
nítok; pupeny choulostivé
chráněny pouzdrem oparu svítivého.
K ukrytému cíli všechno toužíc
smrtelným pachem nyje černé srdce země.
Široký, rozvlněný van
rozjihlými těly provívá
jak muselinovou záclonou.

Pod lesy

Nad plotem hourá šedozeleň,
ztich měsíc mezi dvěma laťkami.
Hučení smrti ve vrcholcích černých
blíží se a vzdaluje,
vzdaluje černě do neznámých lesů.
I osamělý jeřáb vzpmene
zatřást se někdy šeře.
Cvrčku života, proč tlučeš,
slavíku kruchých brambořišť,
až v jednotvárném rokotání
čas zdá se bolně tát,-
ani tvoje chvíle nestane,
zajdem dřív než hukot těchto hvozdů.

Na tubě vichru

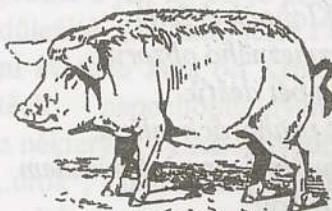
Věž je hlasnou tubou vichru, jenž po točitých schodech uhání
na plošinu; celá halasí
prázdným hlukem. Klobouk držený
vzdoruje útočení bezmezného obzoru,
po němž bloudí jas a pět dešťů.
Roviny v stříbru, na prahorách mlžno.
Blízko jsou divé vlny země, smolně hvozdem
najezené. Pod mou rukou
třepe se zimomřivě chochol sosen.
Bílá hráčka městyse
opět zjevila se v dohledu
jako před tolika léty.-
Omitka cimburi je klidná v duti,
bile mrtvá jako divný život.
Vpíjm širo; provždy ve mně bud'
jeho osamělý, slunodeštný den.
Půjdu vrátit klíč malé dívce
v poustce na hřbetech.

Eon

Hyne každý duch,
když nejvyšší byl utracen.
Neměl nic říkat; odejít.
V starověkém městečku horském
po práci večer, velmi chudý dělník
mezi neurčitými ženami
dlouhá léta byl by sedával neznám,
u studny arménské, tam v soumraku
byl by hrozně hrozně zářil eonský zrak,
azurová milost duchovního slunce.
Ač na vždy mlče, byl by týž.

Výsledky střízlivosti

Slovenský kanovník dr. Okánik, známý i jako sokolský příznivec, ve své přednášce o poměrech na Slovensku vylíčil tento zajímavý případ. Navštíviv obec Čerma-

ny u Nitry, viděl vedle mnoha pěkných domů nepěkné, roztrhané chalupy.

- Pýtal som sa, ako je to možné, že vidím tu také pekné domy a pri nich roztrhané chalupy. Hovorili mi, že pred 40 rokmi prišli tam Nemci z Hanovera, zakúpili si tam tiež roztrhané chyže, ktoré patrily našim Slovákom, ale ktorí ich prepili. Nemci sa tam usadili a pracovali s rozumom, šetrili a starali sa a tak z týchto Nemcov stali sa bohatí ľudia. Vedľa nich žijú tam biedni Slováci, ktorí nepracovali s rozumom, nešetrili, a preto nemali a nebudú mať nič, dokial nebudú viac a lepšie pracovať a šetríť. -

Slibme si v mládí, že nevydáme peníz zbytečně za alkohol a kouření, abychom měli na potřebné a ušetřili zdraví i majetek.

Kalendář nového lidu 1931

Vlastimil Třešňák - Klíč je pod rohožkou (Torst, 1995)

„Knihou roku“ se v loňské předvánoční anketě Lidových novin stal rozsáhlý román Vlastimila Třešňáka Klíč je pod rohožkou, vydaný nakladatelstvím Torst. Jako je Třešňák „naivním malířem“, je i „naivním spisovatelem“. Čtenář po stránkách projíždí jakoby v rozviklaném a věčně nadskakujícím dřevěném trakaři, ale přes všechnu kostrbatost a drncání je mu u srdce milo a veselo, jen potkat kocoura Mikeše s krajáčem smetany

v tlapkách, sednout do trávy a pozeptat se, co nového se v Hrusicích přihodilo.

Ve srovnání s různými „mysliteli“ (Hodrová, K. Milota, Kantúrková), obratnými prodavači (Kohout, Viewegh) nebo „temnými hrdiny“ (Topol, Zajíček, Balabán) musí nutně vyniknout Třešňákova bezelstnost, citlivost a opravdovost, psaní, kde není místo na intelektuálské hry a pózy, ale všechno je doopravdy. Romantik a moralista, na jehož tvorbu jako ulité padnou verše ostravského básníka Jaroslava Žily: „*Tato slova pišu tesařskou tužkou/ nemám jinou ve svém dřevěném domě/ bolí mě z toho ruce.*“

A k oné anketě o „knihu roku“. V jaké její kapse se ztratil Cerf volant Pavla Řezníčka?

Petr Motýl

Valpurga a Weles

Ještě v pátek druhého května popisuje nadšeně v těšínské Partyce básník Jacek Sikora „fajny“ brněnský večer poezie, který uspořádali kosmatí kozli z Welesu. Přesně třicátého dubna, kdy se snázejí na polskou Lysou Horu či německý Blockberg letky vlasatých čarodějníc, pouští Petr Hrbáč v klubu Skleněná louka svou mile strašidelnou skladbu Čtení básně, která program zahajuje. Vojtěch Kučera, tentokrát konferenciér, může pozvat na pódium své hosty. Jsou mezi nimi brněnští básníci Vít Slíva, již zmiňovaný Petr Hrbáč, Robert Fajkus a brněnsko-kuřimský David Slabý. Po dlouhé době se sletěli do jednoho kalíšku bratři Motýli, mladší Ivan s cvrčkem - houslistou Láďou Hoskovcem. Hezkým zpestřením večera bylo vystoupení polsky básnících hostů z Českého Těšína - Renaty Putzlacher a Jacka Sikory, u něhož se později jeden z autorů Welesu zle zadlužil, což slibuje napravit při nejbližší příležitosti v hostinci Partyka. Velikou radost udělal pořadatelům roudnický Milan Děžinský, který vážil dalekou cestu do Brna i přesto, že byl nemocen (nedávný pád do nočního dubnového Labe).

Své verše přečetli také třinecký Vojtěch Kučera a vendryňský Bogdan Trojak, toho časur-daktoři Welesu. Samotný program trval únos-ných sedmdesát minut, avšak veselé básnické setkání vyvrcholilo až v pozdních ranních hodinách, kdy vzala trpělivá barmanka Hanka kozla Welesa za rohy a zavřela krám. Ještě dlohu pak trkal do dveří...

Bogdan Trojak

Beskydský Stanisław Gola

Beskydy. Kamenitá stezka na Čantoryji a rychlý černý rukopis slepýše na horkém pískovci. Čantoryje - zakletá hora rytířů, beskydský Blaník. Na louce mezi stébly jako by čouhaly ze země rezavé hroty šípů. Kolem chrastí mosazné zbroje kobylek se zelenou patinou a na beranidlech dřevěnic, jež rozrážejí dvorec lesa, vyrývá vítr verše básníka Goly:

*...Na pulsu lesa kukačka klová,
sen svléká zemi zelená roucha.
Všechno, co bylo, počíná znova
a srdce července cepy zas bouchá...*

Snad proto, že jsem v Beskydech strávil celé dětství, jsou pro mě Golovy básně jako svíce, které se nedávají do svícnu, nýbrž se nosí sevřené v dlani a jejich horký roztopený vosk se nechává kapat a tvrdnout na kůži, aniž by člověk zasyčel. Se Stanislawem Golou, šedivým pánum s příjemným hlasem, jsem se seznámil vloni na autorském čtení v polském Cieszynie. Prohodili jsme pář slov, věnoval mi svoji sbírku. Od té doby jsem získal od svých přátel další jeho knížky a pokouším se tuto krásnou poezii překládat. (V edici poezie Welesu vyjde na podzim 1996 svazeček překladů básní S. Goly - pozn. redakce.)

Téma Beskyd vystupuje snad nejvýrazněji v Golově osmé básnické knize Koliba (1984). Zde najdeme všechny autorovy nejoblíbenější motivy - les, zimu, červenec, sena, ale i Prométhea, Ikara, Jana Křtitele, starého horala - rolníka a řemeslníka zároveň. I poezie je pro Golu prací, řemeslem. Básník je pak řemeslník (odtud zřejmě oblíbený motiv hoblin, pi-

lin, vyrezávání ze dřeva). A poezie není pro Golu jen prací v přeneseném významu, pro Golu byla poezie a literatura vždy hlavním zaměstnáním, které jej živilo.

Stanisław Gola je mistrem svého cechu. Je to výborný melodik s citem pro rým a rytmus. Řemeslná dovednost spolu s originální poetikou a smyslem pro humor z něj činí autora, jenž by mohl udělat radost nejednomu českému čtenáři.

Dużo zdrowia, panie Staszku!

Pastorála pro tesaře

*Od dětství učím se z bible lesa
koledu tuto znova a znova,
když zima na polích měkce klesá
do bílých krajk z Koniakowa.*

*Hlas boží pustiny cosi říká
srdeci, v němž klíčí nebeský osev.
Zda volá Boh svého tesařka,
diví se tesař, diví se Josef.*

*Fortelné jsou jistě rajské krovny,
nač budou Bohu tesařské dlaně?
Zemský suk čelil pak Josefovovi.
Noc svitla hoblinou v obočí Páně.*

Bogdan Trojak

Jáchym Topol - Anděl (Hynek, 1995)

Ze tří Topolových vydaných próz (Sestra, Výlet k nádražní hale, Anděl) a dvou sbírek poezie (Miluju tě k zbláznění, V úterý bude válka) považuji novelu Anděl za knížku nejvydařenější. Kromě pěkného grafického zprá-

cování a souznačných ilustrací (Michal Cihlář) má čtenář v ruce první, nebo alespoň první mně známé, autentické svědectví nar-komana, o tom, co

droga s člověkem dělá, ne z pera cizozemce, ale od českého autora. Nevím, jestli o zku-

šenostech s tvrdými drogami vlastně může vzniknout něco nazývaného literaturou, napadá mě trošku nepřípadné srovnání s knihami z koncentračních táborů, kde je situace tak vyhrocená, že zůstává jen hlad a smrt, a těžko tu něco popisovat v obrazech. S tvrdou drohou je to vlastně podobné, zájmy se zužují jen na drogu a smrt, a slova jsou tu krátká. Pak už není čas na nějaké frajeřiny, typické pro předchozí Topolovy knížky, tady už vlastně není čas vůbec na nic, snad jen na čiré zoufalství. Zřetelně autobiografický hrdina se z pekla chce dostat, a knížka končí symbolickým požárem, při kterém jsou obětováni různí lidé, ale ne on sám. Očišťující sílu ohně není třeba zdůrazňovat, ale dokud plamenem neprošel právě hrdina, asi to pořád nebude to pravé. Svědectví Anděla mi připadá natolik naléhavé, že se mi vlastně nechce mluvit o obvyklé Topolově nedokončnosti a nedodělanosti textu, v tomto případě opravdu chápu, že tu byly důležitější starosti. Knížce rozhodně prospěla stručnost, která tolik chyběla bezbřehé a upovídané Sestře, schází mi, když už se celá knížka odehrává v okolí smíchovského Anděla a Plzeňské ulice, popisy, které by nějak věrohodněji zachytily atmosféru místa, ale jak jsem už řekl, je jasné, že nebyl čas.

A ještě bych se zmínil o totálním nepochopení literární kritiky, která vůbec nepoznala, o čem knížka vlastně je. Připadalo mi, že drogám se věnuje v tisku, rozhlasu a televizi tolik prostoru, že by snad lidem mohlo dojít, jak to funguje, ale ono nedojde. Asi je ta informace sdělována nějak špatně, nebo se vůbec sdělit nedá, nebo kde je chyba, nevím. Ale psát celkem shodně o tom, že Topol používá prvků dobrodružných románů, komiksu, hororu? Rozhodně literárním kritikům nedoporučuji, aby si šlehalo pervitin nebo heroin, ale když to někdo dělá, dostává se jaksi do světa, kde takzvané „dobrodružství“ je dost nepřijemný a vůbec ne komiksový denní chleba. Jenže o takovém život se asi člověk zabývající se literaturou na univerzitě nebo v jiné instituci začne bohužel zajímat až ve chvíli, kdy zjistí, že v tvrdých drogách jedou jeho vlastní děti.

Petr Motýl

Čteme-li dobrou knihu

nebo cennou myšlenku v časopise, zaznamenejme si ji. (Sensační, dráždící četbu odmítějme, jen čisté myšlenky přijímejme.) O čteném přemýšlejme a doplňme vlastními myšlenkami. Tak hledati budeme pravdu a vytvoříme si svůj názor životní a zhodnocením jeho přispějeme k obrodě života i svého okolí. Palacký pořídil si v mládí „každodeníček“, do kterého denně zapisoval. Psal o tom: „Chci z něho mít ukazatel živobytí mého rozumového, učeného i estetického, abych jednou, když mi nebe dá dosíci vyššího stupně ve svém člověčenství, s potěšením patřiti mohl zpět na dráhu, po kteréžto jsem ke svrchovanosti usiloval.“ Nehromadíme jen vědomosti, ale vybírejme nejlepší z nejlepších.

Nejhorskí jsou nespokojenci, kteří stále na osud svůj žalují - říkajíce, že nic se jim nedaří, ale ničeho sami nečiní, aby věci napravili. (Smiles)

Kalendář nového lidu na rok 1931

Viktorie Rybáková Vzpomínky na dekadentní sen (Velarium, 1995)

Už samotná forma těchto básní (sevřená osmiverší) vypovídá něco o autorce. Ani název nesmí porušit onu sevřenosť, mohl by se stát dveřmi, jimiž by proniklo dovnitř světlo a vmíchalо se „malířce“ do „temných barev“. Dekadence zná mnoho odstínů tmy, příšeří, zná i kouzlo starých domů, sklepení a květy plísni v nich, volný a prozářený prostor je jí cizí, a když básnířka píše: „oknem se podívám jak se mi dýchá“, jistě se o svém dechu přesvědčuje pohledem ze skrýše. Ta skrýš nesne se ve svých zdech ani trhliny interpunkce, ani velká písmena, zdi jsou zbaveny těchto výstupků a vyhlazeny, nelze po nich prchnout a zůstává otázkou, která část autorky zůstala tam, kde onu „skrýš měním za propast v rakvi

si stelu". Píšu úmyslně o části, protože autorka udržuje sama od sebe zvláštní odstup. Nemůže se smířit sama se sebou, bojí se sebe samé, a tento strach místy vyplouvá na povrch v jakési hrůze z vlastního zániku, z jeho doprovodných projevů: „*Oblož mě rybami zemřu-li náhle*“.

Toť prosba umírající, jakýsi předčasný epitaf. A pokračuje: „*chci aby pach těla oslabila/ truchlící zmánila otrávila/ vůně ryb a květů zvadlých*“. Z těchto veršů můžeme vyčist jádro dekadentního poselství Viktorie Rybákové: Bojí-li se sama sebe, bojí se smrti věčně přítomné v jejím těle, děsí ji její nevyhnutevnost. Možno s ní rozprávět, jít jí naproti, věnovat jí svoji pozornost, připravit se na ni, není však možnost vyrovnat se s obavami z obnovení takového života: „*Budím se hrůzou že bych se narodila znovu*“. V takovém stavu nelze žít trvale, je třeba alespoň snít o prostoru pro život jakkoliv ohrozený, uvěřit alespoň v možnost oslepení „soudce“, který by vidoucí jistě záhy zaútočil. Objevuje čtenář nějaké závany bezpečí? Jeden jsem nalezl, ale nemohu ho v kontextu s celkem této básnické výpovědi vstřebat: „*Na okraji pouště slunci napospas/ nemohu být neštastná vždyti ani vlas/ nezkřiví mi oslepený soudce*“. Jiný závan však je zřetelnější a pravdivější, neboť si zachovává onu temnost, které je Viktorii Rybákové zapotřebí. Je jím mořský vánek. Moře samotné. Moře přináší básnířce uklidnění: „*úplněk kolébá neklidný oceán/ už nemám v srdci klubko zmijí*“. Zároveň ji může i sevřít, polknout, utišit!: „*moře pohltí/ lhostejnost srdce a hlasitost mozku*“. Možná to nebyl autorčin úmysl, ale já všechny její básně vnímám jako zšeřelé. „*Přines mi lilii však nesmí být bílá*“. Básnířin svět je světem stínovým, nalezneme v něm vše, co obklopuje i druhé lidi, rozzářené radostí: květy, cesty, hory. Kdykoliv se v něm hovoří o zásvitu, vidím ten třpyt tlumený: Nocí, hlubinou moře. A co je tlumeno, je i sevřeno, jistě, zde si forma podává ruku s metaforikou: „*Dnes se třpytím jemnou hysterií*“. „*Drahokam rotuji v hlavě/ po těle stékám blesk*“. Zase - ten odstup od vlastního těla - ve tmách. A kouzlo odlesků temných vášní, nejen hysterie, ale i tam, kde

autorka smí překračovat, pokračovat za svými vlastními hranicemi. Nedívá se na sebe jen oknem, vidí se ještě i jinak, z úhlu muže: „... a já jsem muž/ tulipán s koňskou hlavou“. Její erotika nese v sobě cosi magického: „*V poledne uhranu úchylné starce/ .../ hotova odříznout všechny viselce*“. Snad právě zde čtenář nahlíží do temnot, jichž se Viktorie Rybáková nezalekne ani v sobě. Brání se jim tím, že se s nimi ztotožní: Rituálem nevysvětlitelným a hojivým: Je konán na usmíření: „*přijdu k tobě ráno do nahého spánku/ cizejší a křehčí než kdy dřív/ předvedu ti tancem svou ne-*

hmotnou schránku/ připomenu že máš splnit dávný slib/ topol u hřbitovní zdi v půlnoci setnout/ mladou větví třikrát o zem uhodit/ z kmene vprostředku vyřezat vyhladit/ masku které nikdo víc se nesmí dotknout“. Musí to být „v poledne“. Musí to být „v půlnoci“. Ach, jak touží tato básnířka po jistotě a usmíření. Tolik touží, aby jí bylo věřeno, vším, touhou, úporností formy, aby si zasloužila sebe samu, aby zhodnotila své utrpení a aby čtenáři jejích básní i návštěvníci jejich výstav přijali její dílo jako obětní dar. Touží je strhnout, anebo i sebe samu, silou vůle: „*proniknu věčností jako zrádcem nůž*“. Některé její pohyby jsou nečekaně prudké, viz tento ozvuk exprešionismu, snad i Traklova: „*v dálce mí přátelé bezelstně kynou/ bez hlesu mimoděk do zdi se říti*“. „*Křičím své básně na sochy a jim/ nevý-*

slovnou krutostí/ odpadávají kusy těla očí a rtů". Jistě - přesto ale Viktorie Rybáková nejvíce šokuje onou temnou sevřeností, v níž se zpomalují gesta a nic neztrácejí ze svého vnitřního přetlaku, z energie zmaru, parazitujícího na srdci toužícím.

Roman Szpuk

Dolní Žleb 1996

(Dojmy z cesty na tradiční básnický sraz)

Průčelí banky v centru Ústí nad Labem zdobí obří metronom. Je funkční, na rozdíl od jeho většího letenského bratra. Stojíme před bankou a očima sledujeme kovové rameno, jež se pomalu vychyluje směrem k fortně blízkého kláštera a potom zpátky k vratům protilehlého hostince. Hostinec jsme již navštívili. Ted' máme v klášteře přednášet básně. Na asfaltovém prostranství u monastyrů stojí dřevěné stánky, vytvářející uzavřený čtverec. Alkohol, pivo, moravská sudová vína, textil. Jakýsi druhý, opravdovější rajský dvůr mimo zdi kláštera. Bakchanálie v podvečer. Mladý cikán s kelímkem piva zpívá smutnou písň. Kdopak roztrhá tohoto snědého Orfea? A na vše padá stín šíkmé věže ústeckého kostela, nota bene vychýlené o 10 či 12°.

Milan Děžinský, Radek Szerkézy a Radek Fridrich, hlavní organizátoři básnického Žlebu, Ústí a Děčína, nás vedou do chladných klášterních sklepení. Zde se již deklamuje. Překvapí nás hojný počet diváků i jejich trpělivost. Čtení je dlouhé, dlouhé...

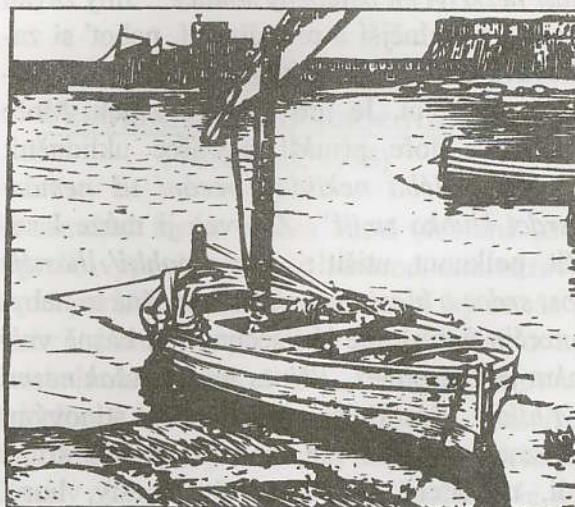
Trať podle Labe. Škoda, že nemůžeme cestovat kolesovým parníkem, popíjet na palubě rybízovou sodovku a psát básně zeleným inkoustem na útlá zápěstí děčínských slečen. Jedeme vlakem. Děčínský zámek a pod ním přístav, který už dávno není to, co kdysi býval. Avšak naše obrazotvornost pracuje naplněno. Z doků se ozývá opilý námořnický zpěv, muže v pruhovaném tričku podpírá povětrná žena, lucerna ve tvaru mořské panny zavěšená nad vchodem do přístavní knajpy skřípavě komíhá v mlze. Zítra nám nás průvodce Tomáš Řezníček ukáže vše zblízka. A zjistíme,

že centrum Děčína je vlastně v Podmoklech, kde se také sejdeme v městské knihovně u druhého básnického čtení. Pak najdeme hospodu U bocmana a taky bar U kapitána Korkorána. Jenže bez námořníků. Jen Slobodan a Rajko za automaty. A automaty jako barevné vitráže, za nimiž je uvězněno smutné barové slunko.

Vjíždíme do kaňonu Labe. Kopce lemující široké koryto řeky korunoval Bůh kamennými diadémy. Na jednom z nich zahledneme malinkou postavu. Tiskne se celým tělem ke skalnímu bloku. A jako bychom slyšeli zatloudat skobu nebo zvuk dláta, se kterým místní Feidias přetváří obří pískovec v dolnožlebského Dia.

Lokálka míjí hospodu. Z její terasy mává na vlak skupinka veselých hostů a stačilo by natáhnout ruku a vzít si ze stolu sklenici piva. Naštěstí není z nádraží do hostince daleko.

Dolní Žleb se zhluboka nadechl jara, až se mu roztáhl hrudní koš z hradzených domů. Už zítra bude horolezecká chata, v níž nocujeme, plná chrápajících básníků. Bude se jim zdát o tom, že zdolali strmou a hladkou stěnu Parnasu...

(Básnické setkání v Dolním Žlebu u Děčína proběhlo ve dnech 26.-28.4.1996.)

Bogdan Trojak

Pravidla při jídle

Potrava musí být dobře prožvýkána a prosliněna: na to jsou zuby a ústa, aby usnadnily práci žaludku a dodávaly mu potravu dobře rozmělněnou. Fletscher se stavil tato pravidla: 1. Čekej, až se dostaví opravdový hlad, pokud možno prací získaný. 2. Vol si potravu, na jakou máš největší chuť, a v tom pořadí, jak si to tvá přirozenost přeje. 3. Vyssaj z potravy chuť, žvýkej co nejdůkladněji a polykej ji teprve, až se takřka sama od sebe polyká. 4. Těš se z požitku v jídle a neoddávej se za jídla ani tíživým myšlenkám, ani jiným způsobem neodvracej své pozornosti od jídla. - Zkuste to a uvidíte brzo výsledky.

Kalendář nového lidu na rok 1931

Browar wędryński (Z kroniki gminnej)

W roku 1592 powstał wielki spór Borków z Cieszym. Chodziło o to: w Rybarzowicach (części Wędryni) wystawił Kaspar Borek karczmę i szynkował w niej piwo swoje. Cieszyn przeciw temu zaprotestował, wychodząc z założenia, że Rybarzowice należą do prawa milowego cieszyńskiego. Borek to przypuszczał, ale twierdził, że karczma jest wybudowana na gruntach wsi Lidzierowic, która była za rzeką Olzą. Zjechała się do Wędryni komisja i stwierdziła, że karczma stoi na gruncie rybarzowickim a nie lidzierowickim. Przyznano więc przy tej komisji prawo szynkowania piwa cieszyńskiego i w Wędryni od czasu tego piwa się nie warzyło...

(Tato zpráva pochází z polsky psané obecní pamětní knihy, kterou psal od roku 1928 místní kronikář Eugeniusz Ciahotny. Na tomto místě bychom rádi poděkovali vendrynskému panu starostovi za zapůjčení kroniky.)
(Redakce)

Na konci tisíciletí

Fran Směja, známý slezský bard, by se jistě divil, jaké různé technické vymoženosti zaplňují na konci tisíciletí příbytky jeho drahých Slezanů. A třeba by v básni nebrojil jenom proti „radiju“...

Radijo

Ty radija - to su graty
a co peniz stoju!
Kaj byl prvej v izbě svaty,
dněs radija broju...

Take slychať nadavani,
kaj kdo može - pichně,
ale jak je vyšilani,
to hned každy ztichně.

A dy začne řnuť muzika,
maju radošť celu.
Hana, Franeck i Maryka
su jak na veselu.

Hned se drapnu kole pasu,
vymětaju kuty.
Na jidlo? To něni času,
bo třa užit' nuty!

Celu izbu roztancuju,
myslu, že su v baru!
A dy v tancu zazbytkuju,
shod'u i almaru...

K železniční rubrice

V prvním čísle WELESu jsme slíbili našim čtenářům reportáž z trati č. 293 v okrese Jeseník, která má být zrušena. Velké povodně v této části naší vlasti nakonec znemožnily redaktorům časopisu na místo dorazit. Básníka Kučera dokonce překvapily záplavy přímo na cestě do Jeseníka. Uvízl v malé obci na Bruntálsku, kde si posléze zle namočil nové trepky.

(Redakce)

Železnice a surrealisté?

Na to, že surrealismus během tohoto století ovládl část pole literárního, divadelního i filmového, si někteří z nás už zvykli. Ale že by surrealisté ovládli už i železnici?

Světě div se, vše nasvědčuje tomu, že je to pravda. Největším důkazem jsou básně vystavované na odiv široširé cestovatelské veřejnosti, ve vozech Českých drah volně přístupné. Poněvadž předpokládáme, že ne všichni čtenáři WELESu používají k přepravě vlaku, rozhodli jsme se jednu báseň reprodukovat:

Seznam předmětů ve voze čís. ... řady ...

Sedadlové podušky
Klínové podušky
Židle
Záclony
Popelníčky
Nástěnné lampy
Lampová stínítka
Okenní řemeny, popruhy
Zrcadla
Mapa a obrázky
Věšáky na klobouky
Plivátka
Umyvadlo
Schránka na mýdlo
Konev na vodu
Truhlik na uhlí
Povlaky
Lopatka, pohrabáč
Schůdky
Stolní zásuvky
Elektrické žárovky
Oddílové přepínače
Regulátor
Zámek k regulátoru
Zářivky
Termostat
Hnací řemen
Skřínka na žárovky, pojistky
Nouzové svítidly
Koš na odpadky
Hasicí přístroj
Rozhlasový reproduktor

Bohužel, ne vše je dokonalé, takže vůz čís. 7054 2429 254-2 řady Baafx na trati č. 322 mezi Frýdkem-Místkem a Č. Těšínem, kde byla tato báseň 3. května 1996 objevena, obsahoval pouze: 22 elektrických žárovek, 18 zářivek, 14 košů na odpadky, 1 zrcadlo, 1 věšák na klobouky, 1 umyvadlo, 1 oddílový přepínač a 1 hasicí přístroj. Co schůdky, plivátka, popelníčky, pohrabáč? Nezbývá než věřit, že surrealisté tyto drobné nedostatky v brzké době odstraní... Vojtěch Kučera

PATRON TOHOTO ČÍSLA

JEAN-BAPTISTE TATI-LOUTARD

VEČER

Moře už není náš hrob,
ale náš starobyly sarkofág,
naše relikvie,
pohřbená čtyřsetletou duchnou písku,
přikrytá všemi srstmi oblohy,
které kdy uvidíš.
Podívej, hvězdy jsou tak nahé
v modravém lůžku noci;
dobře vidím zář jejich pohlaví;
a měsíc stoupající nad obzor
očichává všechny růže koloniální zahrady.

ÚSVIT

Hle, všichni mořští vlci zmizeli
z tohoto břehu, zdřímli si
za sluncem, kde se věří v mrtvé.
Ukolébaní vlahým monzunem
obléhajícím pevninu,
milenci spoutaní liánami paží
ted' znova tkají život;
a za rozbřesku, který vzlétá,
moře, ta stará rozmrzelá šelma,
kráčí si v písku krokem holubice.

RODINNÉ DOSTAVENÍČKO

Blíží se večer, kdy se sejdou všichni
nepřítomní;
poslední vlak, jenž každodenně
přiváží mou matku z Afriky k mému srdci;
a také vás, mé sestry, které věříte,
že jste zapomenuty,
i tebe, otče, jehož znám jen podle hrobu!
Čekám vás na obřad krve;
najdete mne na úpatí této luny,
rozpolcené včera úderem půlnoci.
Dáme si sbohem, až skončí hodina duchů,
až půlnoční zvon podvanácté
rozvlní vlečku ticha.

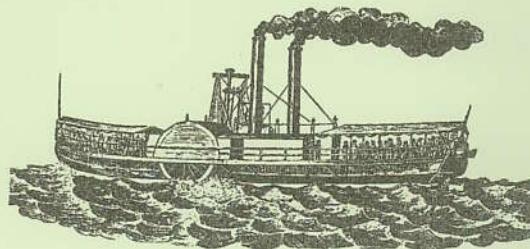
BAJKA O ČLOVĚKU

(PUBERTÁLNÍ MÝTUS)

Za oněch časů
byl obzor plný modrých žen;
a mladé rozmazlené slunce
přespávalo v jejich náručí;
ach, bylo to krásné!
Ale pak hvězda krácející stínem
jednoho bolestného dne
klopýtla o kámen a ztratila mléko.

WELES

(NYNÍ JAKO KOLESOVÝ PARNÍK)

Léto 1996

Poetický magazín WELES vydává
Wendryňská Literárně-Estetická Společnost
zřízená pro Těšínské knížectví.

Jarní číslo sestavili s pomocí svých přátel
Bogdan Trojak a Vojtěch Kučera.

Sazba a grafická úprava: Bogdan Trojak.

Vytiskla officina Gutenberg

Český Těšín.

Poděkování firmě Finclub s.r.o.,
našemu drahému mecenáši.

Případné příspěvky je možno zasílat na adresu:
Bogdan Trojak, Vendryně 144, 739 94.

